

A HERENDI PORCELÁNMANUFAKTÚRA MAGAZINJA
HEREND

HERALD

2012/II. NO. 39.

Az örök
arany

Álarcosbál

A KARNEVÁL MISZTIKUMA

BERLIN • DUBAI • LONDON • MILAN • MOSCOW • NEW YORK • TOKYO

WWW.FACEBOOK.COM/HERENDPORCELAN

WWW.HEREND.COM

HEREND

PORCELAIN

Herend

8440 HEREND, Kossuth Lajos u. 135. • 1014 BUDAPEST, Szentháromság u. 5. • 1051 BUDAPEST, József nádor tér 11. • 1061 BUDAPEST, Andrassy út 16. • 1184 BUDAPEST, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér • 2000 SZENTENDRE, Bogdányi út 1. • 6000 KECSKEMÉT, Hornyik János krt. 4. • 9730 KŐSZEG, Fő tér 21. • 7621 PÉCS, Király u. 20. • 9400 SOPRON, Várkerület 98. • 6720 SZEGED, Oskola u. 17.

D-10117 BERLIN Unter den Linden 77. • D-60313 FRANKFURT Goethestrasse 4-8.

Tisztelt Herend Herald Olvasó!

Szent Márton havában tisztelettel köszöntöm a kedves Olvasót! Feljegyzések szerint Szent Márton mai időszámításunk szerint a IV. században született Pannoniában, Savaria városában (mai Szombathely). Apja a római légió tisztjeként szolgált. Egy római rendelet értelmében a katonák fiainak be kellett lépniük a légióba, így Márton 15 éves korában apja kívánságára katonai szolgálatra jelentkezett. Légiját Galliába, Franciaországba küldték, Amiensben teljesített szolgálatot. Az Amiensben töltött évek egyik eseményéről minden életrajzírója megemlékezik. Különösen kemény tél volt Galliában, sokan meghaltak a nagy hidegtől. Egy napon késő este, járőrszolgálatból hazatérőben Márton didergő koldussal találkozott. Köpenyét kardjával kettéhasította, és az egyik felét a koldus vállára borította. Szépen formázta meg ezt a pillanatot - Herendi porcelánba öntve - Horváth László volt iparművésznünk. Később Mártont Tours püspökévé választották meg, ő azonban tiltakozott megválasztása ellen. A legenda szerint egy libaólban próbált elrejtőzni, de a ludak elárulták őt gágogásukkal. Márton - szerénysége, egyszerűsége, és az általa véghezvitt csodák révén - különös tiszteletnek örvendett. Szent Márton napján libát szokás enni, és megkóstolják az újbort.

De miért is hívtam elő a szép életű Szent Márton emlékét? A válasz egyszerű: mert csupa nagy betűvel írt EMBER volt, akinek élete példaként szolgálhat a jelenben is, ma is szükség van ilyen életű EMBERekre, akiknek jelleme, életútja, embertársukért végzett szolgálata méltóvá teszi őket arra, hogy alakjuk évszázadokon keresztül fennmaradjon. A mások javáért is tenni akaró emberek azok, akik képesek lesznek a világ mára elnehezült kerekét továbbblendíteni a holtpontról, ehhez a gondolkodáshoz pedig – életünk kapaszkodóinak megtalálása mellett – társulnia kell a tudásnak, a munkának, az alázatnak, az együttérzésnek és a tisztességnek. „A jellem, amelytől ember az ember, a porból a jellem emel fel!”

Társaságunk stratégiájában is megfogalmazódik a társadalmi felelősség elve, mindennapi tevékenységünknek része az értékek ápolása, megőrzése és jövőnek történő átörökítése. Meggyőződésünk, hogy a Herendi Porcelánmanufaktúra kultúra- és értékteremtő közösség, amelynek feladata, hogy megőrizze és átörökítse évszázados értékeit, ahol a szépség, az egyediség, a magas minőség a mindennapok része. Herend számára egyértelműen kijelölt út van: megőrizni a manufaktúrabeli értékeket és tisztességet, figyelni a tradíciókra, mindig a kézműves porcelánkészítés módját választani, folyamatosan megújulni, és stílus-teremtésben mások előtt járva meglepni a világot! Büszkék vagyunk a HEREND márka építésében közelmúltban elért eredményeinkre, a COMITE COLBERT tagságunkra, és örülünk annak, hogy a Magyar Brands lista élén, a fogyasztói márkák top-listáján a legelőkelőbb helyen most a Herendi áll.

Fenti gondolatokból is kiindulva, tisztelettel ajánlom figyelmükbe mostani magazinunkból Makovecz Imre építésről szóló írásunkat, ezzel a cikkel emlékezünk most rá. Meghívom Önöket a karneválok misztikumába, gyönyörködhetnek a porcelánokra varázsolt tájképekben, ötleteket adunk Herendi *slow design* porcelán lakberendezésre, és bepillantunk a kártyafestő művészet rejtelmeibe.

Ezekkel a gondolatokkal ajánlom mostani lapszámunkat figyelmükbe, remélem, hogy magazinunk elnyeri tetszésüket, írásainkhoz jó szórakozást, kellemes időtöltést kívánok!

Tisztelettel köszönti Önt,

DR. SIMON ATTILA
vezérigazgató

ESEMÉNYEK	5	AZ ÖRÖK ARANY.....	12	AZ APICIUS ÉTTEREM AJÁNLATA.....	20
MESTERVIZSGA	7	GYÖNYÖRŰ KILÁTÁSOK Tájképek a porcelánon	14	HERENDIT AJÁNDÉKBA!	22
LASSÚ LUXUS Herendi harmónia a lakásban.....	8	KÖSZÖNNI MEG RAJZOLNI.....	16		
A KÁRTYAFESTŐ MŰVÉSZET.....	10	ÁLARCOSBÁL A karnevál misztikuma	18		

HEREND HERALD

KIADJA a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. megbízásából a Brand Content Kft. **FŐSZERKESZTŐ** Horváth Cecília
FELELŐS SZERKESZTŐ Dr. Simon Attila **SZERKESZTŐ** Cserhalmi Rita **LAPTERV, TIPOGRÁFIA** Kiss Dominika
TÖRDELŐSZERKESZTŐ Éger György **PRODUKCIÓS MENEDZSER** Wunderlich Péter
FOTÓ Burger Barna, Cultiris, Reuters, MTI **FELELŐS KIADÓ** Csák Szilárd, Brand Content Kft. H-1061 Budapest, Király utca 16.
 Telefon: +36 (1) 887 48 48 **KÉSZÜLT** a veszprémi Prospektus Nyomdában

HERENDI PORCELÁNMANUFAKTÚRA ZRT.

H-8440 Herend, Kossuth Lajos u. 140.
 Telefon: +36 (88) 523 185, +36 88 523 100, Fax: +36 (88) 261 518
 www.herend.com • facebook.com/herendporcelan • E-mail: info@herend.com
 ISSN 1585-1397

A fotózás helyszíne (8-9. oldal): Roomba Home Culture, 1051 Budapest, Arany János u. 29. Evőeszközök (nagy étkezőasztal): Amata, reggeliző kések: Arioso. Styling: Tóth Tímea

Herend Európában

A Herendi Porcelánmanufaktúra varázslatos kézműves porcelánjait idén nyáron Európa számos országában szinte egy időben mutatták be. Az Arisztokrácia porcelánja című – tavaly az ausztriai Güssingben és a felvidéki betléri kastélyban bemutatott –, tematikus tárlatot a kismartoni Esterházy-kastélyban, Ausztriában és a bajmóci Pálffy-várkastélyban, Felvidéken tekinthették meg az érdeklődők. Az arisztokrata életformát megidéző, történelmi darabokkal is kiegészített tárlat mindkét helyen nagy sikert aratott. A Herendi Porcelánmanufaktúra Berlinben és a Milánóhoz közeli, olaszországi nyaralóhelyen, Lavenóban is nyitott kiállítást a Herendi porcelánok sokszínűségét bemutatva, ahol Herend hatalmas termékpalettájának metszete tárlta a látogatók elé. Ugyancsak az idei nyár eseménye, hogy Észtszországban, Tallinntól nem messze, a festői szépségű Palmse-kastélyban ritkán látható gyűjteménnyel jelentkezett Herend, s az ünnepélyes megnyitón nagyszabású divatbemutató keretében tűntek fel Herendi mintákkal megfestett ruhák – tökéletes harmóniában a porcelánokkal.

Mádl Ferenc-szobrot avattak Herenden

A Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. Díszudvarában 2012. október 5-én avatták fel Mádl Ferenc egykori köztársasági elnök mellszobrát ünnepélyes keretek között. Áder János köztársasági elnök és Gaál Zoltán, a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. igazgatósága elnökének köszöntő szavai után Mádl Dalma és Simon Attila, a Manufaktúra vezérigazgatója leplezte le a szobrot. A néhai államfőt különleges kapcsolat fűzte Herendhez: a szomszédos Bándon született, szülei a Manufaktúrában dolgoztak, és őt magát is vonzotta a XIX. században újraindult kézműves porcelángyártás. Egyszer azt nyilatkozta, gyerekkorában leginkább porcelánfestő szeretett volna lenni. Az élet másképp hozta, és Mádl Ferenc jogi pályára lépett, ám mindvégig megmaradt az erős kapocs. 1998 és 2000 között a Manufaktúra igazgatóságának elnöke volt, majd köztársasági elnökként többször személyes jelenlétével erősítette a herendi eseményeket – a fővédnöki tisztelet betöltve –, így Herend városá avatását vagy a felújított Herendi Porcelánmúzeum és a Porcelánium nyitó ünnepét.

Tamás Ákos, a Herendi Porcelánmanufaktúra iparművésznének szobra örök jelképe lesz annak a manufaktúrabeli gondolkodásnak, hogy emléket kell állítani azok előtt, akiket jelleme, életútja, tisztessége, közösségért végzett szolgálata erre méltóvá teszi. Ezt követeli meg tőlünk az erkölcsi parancs, hiszen ahogy a mai kor embere viszonyul elődeihez, ugyanazt a tiszteletet várhatja majd el az utókortól.

Herend a lovas életért

Európa egyik leghíresebb lóversenypályáján, a berlini Hoppegartenben idén második alkalommal rendezték meg a Kincsem-futamot, tisztelegve az egykori legyőzhetetlen csodakanca, Kincsem emléke előtt. A július 22-ei versenyt Penelopa, az angol telivér nyerte Alexander Pietsch német zsokéval. A Németországban is nagy ismertségnek és elismertségnek örvendő Herendi Porcelánmanufaktúra külön az alkalomra készített Herendi dísztárgyakkal díjazta a zsokét, valamint Miltcho Mintchev trénerét és a tulajdonos Litex Commerce Ad képviselőjét. Idén a győztesek egy nagyméretű, 24 karátos arannyal feliratozott lószoborral és két Apponyi-mintás serleggel térhettek haza. Gerhard Schöning, a pálya tulajdonosa a tavalyi évben bejelentette, hogy ezután minden évben futamot rendeznek majd Kincsem tiszteletére, aki Németországban rendkívül népszerű volt, talán azért is, mert első két győzelmét éppen itt, Hoppegartenben aratta.

Balatoni tradíciók

Európa legnagyobb tava, a Balaton tókerülő versenyét, a Kékszalagot idén 44. alkalommal rendezték meg. Július 9-én, reggel kilenckor 570 hajó vágott neki a Balatonfüred–Balatonkenese–Siófok–Keszthely–Balatonfüred útvonalnak, melyek között – páros évlévén – most többtörzsű hajók is indulhattak. Bár nem volt különösebben erős szél, a viadal most is bővelkedett izgalmakban. A hosszú, forró nyárban a Balaton vize erőteljesen leapadt, és akadtak hajók, melyek a bójás jelölések ellenére is megfeneklettek. A tízszeres Kékszalag-bajnok Litkey Farkas hajójának a célegyenesben, stabil második helyen hajózva, öt perccel a befutó előtt kellett feladnia a versenyt, mert eltört az árbóc. A győztes végül a Fifty-Fifty nevű, dupla árbocos katamarán lett Józsa Márton kormányzásával. A gyenge szélben is gyorsan haladó, újszerű építmény 10 óra 34 perc 15 másodperc alatt tette meg a távot, amely több mint öt perccel jobb, mint a Nemere II. cirkáló 1955-ben felállított csúcsideje, így az idei versenyen – mindenki meglepetésére – 57 éves rekord dőlt meg.

A Kékszalag verseny első három helyezettje idén először a cím mellé egy-egy egyedi kivitelezésű Herendi porcelán serlegvázát is kapott. A porcelánkülönlegességek levélformába hajló, kecses füleit – huszonnégy karátos – aranydíszítés emeli ki, az elegáns vázafelületet az idén nyolcvanéves Apponyi-minta türkiz színváltozatú motívumai ékesítik.

Mestervizsga

A HERENDI PORCELÁNMANUFAKTÚRA MESTERKÉPZÉSÉN VÉGZETT PORCELÁNKÉSZÍTŐ ÉS PORCELÁNFESTŐ ALKOTÓK MÁSFÉL ÉV ALATT MŰVÉSZET- ÉS PORCELÁNTÖRTÉNETET, ANYAGISMERETET ÉS RAJZOT IS TANULTAK MAGAS SZINTEN. EGYEDI TERVEZÉSŰ REMEKEIKET BEMUTATÓ SOROZATUNK UTOLSÓ RÉSZÉHEZ ÉRTÜNK.

Buzás István – OLASZ FESTŐK STÍLUSÁBAN

Buzás István vázáját két olasz festő festményének másolata díszíti. Egyikük Caravaggio érett korszakának szép példája, az 1604–1605-ben készült Emmausi vacsora. A vázát díszítő másik festmény eredetije Canaletto, a híres velencei városképfestő műve, melyen a Gran Canal és a Santa Maria della Salute templom látható. A bonyolult eljárásokkal készült vázán különböző technikák láthatók: mázmaratás savval, unterlag, különböző aranyozási technikák, a fond kivitelezése márványozási technikával és nem utolsósorban a festmények palettafestéssel.

Fogl Ildikó – NÉGY ÉVSZAK A SZECESSZIÓ JEGYÉBEN

A szecesszió arra törekszik, hogy a történelmi múlttól eltávolodva új, a modern élet lendületét híven kifejező formákat teremtsen, szabadon áramló formáihoz a növény- és állatvilág stilizált motívumait veszi alapul. Ez a váza is ennek a jegyében született, nyolc oldalán a négy évszak jelenik meg – az adott évszakra jellemző növényekkel, virágokkal és Magyarország jellegzetes madaraival, mint a pacsiirta, a szőlőrigó és a cinege. Az évszakokat stilizált pillangók kötik össze egymással. A körvonalazott, kontúrozott felületek, a fény-árnyék által nem befolyásolt lokálszínek egyaránt a dekorativitást szolgálják, a növények és madarak között futó csigavonalas motívum pedig csipkeszerűen engedi látszani a Herendi porcelán ragyogó fehérségét.

Szántó Imre – JAPÁN HATÁS

A virágminta dominálta, arannyal díszített váza IMARI stílusban készült. Ezeket a japán kerámiákat a Hizen tartománybeli Arita műhelyeiben készítették a XVII. század közepétől. Égetésük akkoriban igen nagy fejlettséget mutató, lépcsőzetesen emelkedő kamrákból álló égetőkemencékben történt. A vázán felfedezhetőek az IMARI stílust jellemző színek, mint a magastűzű mázba olvadó kobaltkék és az alacsony tűzű piros. A mesterfestő zöld színnel egészítette ki a palettát.

Vajdáné Gáspár Szilvia – A BOLDOGSÁG KÍNAI MOTÍVUMAI

A váza a kínai porcelándíszítő hagyományt eleveníti fel az alkalmazott technikáktól a színeken át a mintáig. Tollrajzzal és palettafestéssel készült, megjelenését a kínai kultúrából vett elemek határozzák meg. A háttérben látható zöld szín és a pünkösdi rózsák az élet és a természet megújulását, harmóniáját szimbolizálják. Ugyancsak jelentőségük van az aranykeretben ábrázolt képeknek, amelyek mindegyikében kínai lány található kosok és egyéb szimbólumok társaságában. A sárkány a jóakaratot, a bambusz a hűséget, a fenyő a hosszú életet, a daru a házastársi boldogságot, a kosok pedig az erőt, a tüzet és a szenvedélyt jelképezik.

Szilágyiné Tusovits Ágota – HORGÁSZÓ HÖLGYEK

A sűrű, dúsan aranyozott háttérrel gránátalmák, virágok, levelek és kávébabok sokasága alkotja, a váza alján girland fut körbe, nyakát kis virágok díszítik. Tetején a gomb levelek között ülő bimbó, a kisebb tükrökben rózsaaágakon madarak ülnek. A minták speciális, úgynevezett email festékekkel vannak kitöltve, melyek kidomborodnak. Ebbe az idilli környezetbe helyezte a mesterfestő a fő tükrök életképeit, amelyeken horgászó kínai hölgyeket láthatunk tengerparton, illetve kertben, így körülöttük a minták kiemelik a hölgyek finomságát, báját.

Lassú luxus

A HŰVÖS IDŐ BEKÖSZÖNTÉVEL KEDVÜNK TÁMAD EGYRE TÖBB IDŐT TÖLTENI AZ OTTHON MELEGÉBEN. ÓVÓ FÉSZEKRE VÁGYUNK, AHOVÁ ELBÚJHATUNK, BEGUBÓZHATUNK – VAGY ÉPPEN VENDÉGÜL LÁTHATJUK AZOKAT, AKIK TÁRSASÁGÁRA LEGINKÁBB VÁGYUNK.

Helyszín: Roomba Home Culture, 1051 Budapest, Arany János utca 29.

Lelassulunk, és időt adunk magunknak az elmélyedésre, akár egy csésze forró tea, akár egy könyv segítségével, amit már régen el akartunk olvasni. A nyugalom szigete lehet a lakásunk, ha körbe vesszük magunkat a diszkrét elegancia atmoszférájával, és az ősz színei – a mustársárga, a barna árnyalatai vagy a finoman csillogó réz és arany – ebben kellemes társaink lehetnek. A koptatott felületek otthonos és patinás látványt adnak, a bőr, a fa, a kő és a kőzetek pedig megteremtik a kapcsolatot a természettel. A finom, hamvas

porcelán ékszerként, frissen, tökéletesen fehérlik ki ebből a háttérből, és nap mint nap ezer apró örömet szerez. A reggeli a csicsergő madárral díszített étkezésletréből, az ünnepi vacsora a gombáktól, erdei és vadászmotívumoktól ékes tányérokból, az apró állatfigurák a könyvespolcon, a nőies díszek látványa lefekvéskor a fésülködőasztalon mind kellékei annak a luxusérzetnek, mely csakis egy meghitt otthonban teljesezhet ki.

HORVÁTH CECÍLIA

Bonifazio Bembo (1447–1478) tarot kártyái, melyeket Francesco Sforza és Bianca Maria Visconti számára festett

A kártyafestő művészet

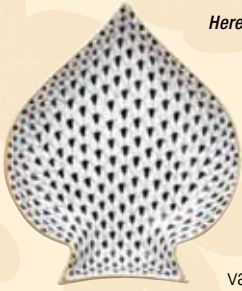
A MA IS ÉLŐ KÁRTYAKULTÚRA HŐSEI VOLTAK A TÖRTÉNELEM SORÁN A KÁRTYAFESTŐK, AKIKNEK KÖSZÖNHETŐEN A MŰVÉSZET A KÁRTYAASZTALOKON IS JELEN LEHETETT. A TÉMA ELISMERT SZAKÉRTŐJE ÉS KUTATÓJA IZGALMAS RÉSZLETEKET TÁR A HEREND HERALD OLVASÓI ELÉ.

Talán nem könnyelműség kijelentenünk, hogy minden idők legnépszerűbb játékszere a kártya. Amikor a németországi Altenburgban és Leinfeldenben, a belgiumi Turnhout-ban, a baszkföldi Vitoriában vagy Párizs Yissy kerületében barangol a turista, kártyamúzeumok behívótabláira bukkan. És ha belép e különös „kártyavárakba”, olyan grafikai gyűjtemények varázslatos világába csöppen, melyek fél évezred játékkártyaképeit sorakoztatják fel. A kártyás kellékek és relikviák, játékos ábrázolások között böklészva részese lehet letűnt korok kártyakultúrájának is. A napjainkban divatos számítógépes játékok térhódítása ellenére a kártyázás szerelmesei napi rendszerességgel teszik próbára ügyességüket, szerencséjüket. A kaszinók és e célra alapított kártyaklubok szerencsét próbáló népe pókert játszik, a szellemi sport híve bridzset, tarokkot, rómit és ultit, a gyermekek kvartetteznek, a magányosok türelemjátékkal bíbelődnek éjszakába nyúlóan, a jövőlesők titokzatos ös-

vényeket járnak be a vetőkártya és a tarot képeivel. A játékkártyák ipar- és szépművészetben elfoglalt helyük és nyomdatörténeti szerepük mellett fontos kortörténeti dokumentumok. Tudósítanak a keletkezés korának technikai fejlettségéről, szokásairól és divatáról. Ha számvetést akarunk készíteni az európai kártyakészítés hatszáz esztendejéről, nehéz helyzetben vagyunk. Hamar kiderül, hogy száz és száz kártyafestő műhely és gyár foglalkozott a képek rajzolásával és sokszorosításával – sok tízezernyi alkotást hozva létre. Meghagyjuk tehát ezt a munkát a múzeumoknak és a kutatóknak, akik aztán időszakos kiállításokon és szépséges albumokban mutatják meg mindazt, amit e művészetből látni érdemes.

A legkorábbi kártyákat kézzel, gazdagon díszítve festette az udvari képíró. A tömeges gyártás lehetőségét a XV. században elterjedő papírgyártás és a fametszetről történő sokszorosítás tette lehetővé. (Mellesleg mindkét talál-

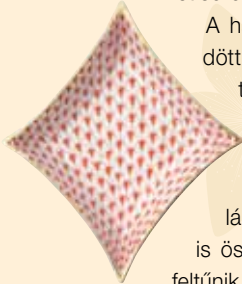
Herendi porcelán Vieux Herend mintájú, Kőr, Káró, Pikk és Treff alakú hamutálak

mányt a kínai kultúrának tulajdonítja a történettudomány csakúgy, mint a kártya típusú játékok első példányait.) A kártyafestő műhelyében fába metszette a királyok, dámák, lovagok és szolgák egyszerű mintáit, a nyomdúcrol papírra festett lapokat pedig sablonnal vagy kézzel színezte ki. A játékszerek ott voltak katonák, diákok, vándorló céhlegények tarisznyájában, később fontos szerepet kaptak a polgári otthonok szabadidős tevékenységében. Már a XVI. században megjelentek azok a kártyaképsorozatok, melyek ismert művészek tehetségét és fantáziáját dicsérik. Többek között Dürer, Virgil Solis, Jost Amman és Mantegna kártyaképeit ismerjük ebből a korból. Egy művészember neve a Játékkártyák Mestere alakban maradt fenn, és ismerve alkotásait, nem ok nélkül nevezhette így magát. A kísérletező kedvet a rézmetszettel történő munka jelzi, emellett eltértek a már kialakult német, olasz és francia sorozatjelektől. Virgil Solis kártyalapjain például majmok, pávák, oroszlánok és papagájok a színjelek, mások virágokat, vadászeszközöket és címerpajzsokat használtak a célra. A kihíváson túl oka lehetett a vonzalomnak, hogy gyakran maga az alkotó is szenvedélyes játékos volt.

A kártyázás magyarországi jelenlétéről a XV. század közepétől tudósítanak a krónikások. Corvin Mátyás udvarában már kártyáztak a főurak, vélhetően itáliai festők ismertették meg az új játékkal az uralkodót, hitvesét és környezetüket. 1450 körül Dél-Németországban készült olyan játékkártya, amelynek egyik sorozatában a magyar udvartartás tisztségviselői sorakoznak, élén a királlyal és a királynővel, végén az udvari bolondnővel. A magyarországi kártyafestészet első tárgyi emlékét az 1560-as évekből ismerjük.

A lengyel származású vándor nyomdász, Hofhalter Rafael metszett német sorozatjelű kártyát Gyulaféheváron.

A hazai kártyagyártás története valójában 1714-ben kezdődött. A török hódoltságot követően ekkor említik Budán mesterséggént a kártyafestést. A XVIII. század közepétől aztán Buda mellett Győrben, Sopronban és Pozsonyban is gyártottak kártyát. Sopronban tanulta a kártyafestés mesterségét az a Stingl Vince, aki a Herendi Porcelánmanufaktúra megalapítója volt 1826-ban – talán ezzel is összefügg, hogy a Manufaktúra egyes porcelánjain ma is feltűnik a játékkártyák szín- és formavilága. A kártyázási kedv nő-

vekedése együtt járt a kártyafestők számának gyarapodásával. A XVIII. század második felétől kezdődően a történelmi Magyarország 17 városában működött kártyafestő műhely, illetve kártyagyár, a készítőik neve száznál is több. Egyikük volt az a Piatnik Ferdinánd, aki Budán tanulta a „kártyacsinálást”, végül Bécsben alapított gyára Európa egyik legnagyobb kártyanyomdája lett – s az ma is. Pesten 1770 után ketten, 1805-ben öten, 1830 körül már tízen éltek e szakmából. Privilégium nélküli céhszövetséggel próbáltak versenyre kelni a kontárokkal és a bécsi konkurenciával. Gyakran ismert pesti és bécsi illusztrátorok dolgoztak a kártyafestők megrendelésére: Hoschek Antal, Tyroler József, Josef Sürch, Josef Neumayer és mások.

A kártyakészítők termékválasztékában a hagyományos, regionális típusok mellett különleges, a műtárgy-kereskedelemben keresett szépségek is feltűnnek, melyeket kis példányszámban inkább a polgári és arisztokrata közönségnek készítettek. A közép-európai kártyafestés legszebb alkotásai a tarokk-kártyák vár- és városképekkel, történelmi, irodalmi és mitológiai témájú rajzokkal illusztrálva. A kártyaképeket fametszetről, később réz- és acélmetszetről készítették, kézzel, illetve sablonnal színezték. A XIX. század második felétől a litográfia volt a gyártási eljárás. A XX. században az ofszetnyomatással érkezett el a korlátlan lehetőségek korszaka. Ipar lett a művészetből, a műves kártyaremlékek ideje lejárt. A közelmúlt digitális nyomtatása pedig nem kevesebbet ígér, mint hogy mindenkinek lehet saját tervezésű játékkártyája.

Hiba lenne azt gondolnunk, hogy a modern kor tömegtermelésre berendezkedett kártyagyártása felszámolta a kártyafestészetet. Másodlagos tevékenység, talán önszórakoztatás okán ma is fel-felbukkannak szemet gyönyörködtető kártyaképek. Salvador Dalí tarot- és francia kártyát festett, Törek Ferenc, Somogyi Márton, Ludvig Zsusa, Kármán Eszter és mások kártya-miniatúrái hamar a gyűjtemények gyöngyszemeivé váltak. A téma kifogyhatatlan: tarot- és jóskártyák, politikai és történelmi festmények és karikatúrák, erotika és világjárás, de lehet film- és színművészet, avagy gyermekek szórakozását szolgáló mesefigurák is.

JÁNOSKA ANTAL

Bécsi udvari kártya király lapja, 1450 k.

Virgil Solis fantáziakártyája. Színezetlen rézmetszet, 1544. A majomsorozat királynője

Mitológiai-kártya a XVIII. századból: Lancelot

Az örök arany

LEGYEN SZÓ KÖZÉPKORI ALKIMISTÁRÓL, SZERENCSEVADÁSRÓL,
KÉPZŐMŰVÉSRŐL, FELFEDEZŐRŐL, IRODALMÁRRÓL VAGY
ÁLLAMFÉRFIRŐL, KEVESEN TUDTÁK KIVONNI
MAGUKAT AZ ARANY BŰVKÖRÉBŐL.

Ez az a fém, amelynek misztériuma kultúrákat épített fel és rombolt le az emberiség történetében, és ez az a fém, amelynek szépsége, ritkasága és tartóssága civilizációkat köt össze.

Az időszámításunk előtti negyedik évezredben már dísz tárgyként megmunkált aranytárgyak készültek a közép-európai régióban, míg nagyjából i. e. 1600-ban, tehát még a bronzkorban készült Nebra-lemez aranydíszítése olyan szépen mutatja be egy patinázott felületen a csillagokat, a Holdat és a tejutat, hogy a ma emberét is elvarázsolja. A legkorábbi ismert térkép, egy egyiptomi papirusztekercs núbiai aranybányákat ábrázolt, amely a birodalom számára az arany fontosságát jelzi. Az i. e. 6. századtól már a pénzforgalomban is megjelent az arany. A római korban kezdték kitermelni Erdély hegyeinek – mint egykori római provincia – érckészletét. A becslések szerint, ha a világtörténelemben kibányászott összes aranyat

egyetlen tömbbé olvasztanánk össze, elférne egy 20 méter oldalhosszúságú kockában (8000 m³).

Voltaire 1759-ben megjelent, *Candide* című regényében a szellemi és anyagi világ értékeit állítja szembe, amikor a boldog népek lakta Eldorádó királyától vörös szőrű juhokat, illetve „sárga kavicsokkal” megrakott zsákokat kértek az utazók. „Nem tudom megérteni, mondá, miért viseltetek oly különös előszeretettel ti, európaiak a mi sárga sarunk iránt; vigyetek el belőle annyit, amennyi jólesik, ha ez oly nagy boldogságot szerez nektek.”

Az arany (Aurum) – szemben más fémekkel – nem oxidálódik, nem korrodálódik, nem rozsdásodik. Rendkívül tartósnak, örökké létezőnek gondolták tehát az ősidóktól fogva. Egyébként maga a latin szó „fényes”, illetve „ragyogó hajnal” jelentéssel bír. A tisztább arany szépsége vöröses, sárgás színének derengésében is rejlik.

Az arany értéke tehát öröknek tűnik. Ez az örök érték teszi alkalmassá arra is, hogy a porcelánok aranyfestésével nemcsak esztétikai értelemben, hanem a nyersanyag valódi értelmében is értéket növeljen. Az arannyal való díszítés – mint dekorációs eszköz – régóta ismert a porcelánok történetében. A Herendi Porcelánmanufaktúra 21,8-es tisztaságú aranyat használ, ha a karátbesorolást vesszük figyelembe. Az aranyfestékekbe az aranyat oldott, illetve örlött formában juttatják, amelyet általában 850 °C-on égetnek rá a tárgyak felszínére.

Égetés után polírozással érik el a fényes aranyfelület megjelenését, mint az ékszereknél. Herenden gyakran zöld, rózsaszín stb. aláfestésre is kerül aranydíszítés. Másik módszer, amikor egy domború, plasztikusra festett felületre kerül az aranydíszítés, amellyel egy úgynevezett „veretes”

arany díszítésű hatás érhető el – ahogy a Szent Koronán is alkalmazott, filigrán technika is mutatja. Herenden – magas nivójú, egyedi termékek kiegészítő dekorációjaként, az aranyfelület művebb megjelenítése érdekében – gravírozási technikát is alkalmaznak. Ezekben az esetekben az arany felülete nem kerül felpolírozásra, hanem egy achátkristály túvel metszenek, gravíroznak megfelelő motívumokat az aranyfelületbe.

Az Apponyi Albert gróf nevéhez fűződő kollekción – a tárgyakon végigfutó girlandon, aranyozott rozettákon – vagy például a Rothschild-mintán nagyszerűen azonosíthatóak azok a hatások, amelyek a nemes és gyönyörű porcelántárgyakat még értékesebbé teszik.

KUTOR ELVIRA

Gyönyörű kilátások

Tájképek a porcelánon

A TERMÉSZET A KEZDETEKTŐL A FESTÉSZET IHLETŐ FORRÁSA, ÉVSZÁZADOKON KERESZTÜL AZONBAN LEGFELJEBB MINT HÁTTÉR JELENT MEG AZ ÁBRÁZOLÁSOKON – A JOBBÁRA VALLÁSI ÉS MITOLÓGIAI KOMPOZÍCIÓKBAN, ILLETVE PORTRÉKON. AMIKOR AZ ELSŐ EURÓPAI PORCELÁNGYÁRAK MEGKEZDIK MŰKÖDÉSÜKET, A TÁJKÉP MÁR ÖNÁLLÓSÍTOTTA MAGÁT. MAGÁTÓL ÉRTETŐDŐEN KÉRT ÉS KAPOTT TEHÁT SZEREPET DÍSZÍTŐELEMKÉNT A PORCELÁN ÉS HEREND MŰVÉSZETÉBEN IS.

A polgári Hollandiában születtek az első tájképek. Minthogy a németalföldi sík vidék kevés izgalmas látványt nyújt, ezek főleg tengeri jelenetek, amelyek legnagyobb mestere Jan van Goyen volt. A műfaj úttörője, a francia Claude Lorrain idegenben, Itáliában alkotta meg életművét; erdős-ligetes tájain még gyakran láthatók antik romok és figurák. A XVIII. században, amikor szerte Európában egymás után alakulnak a porcelánmanufaktúrák, az időközben letisztult műfajnak már olyan jelentős művelői akadnak, mint az ugyancsak francia François Boucher és Antoine Watteau, akik a rokokó képviselőiként a természetet az élet – vele a szerelem – forrásának tartották. Gyönyörködtek és gyönyörűségekre letek benne. Már a maga korában is népszerű a piktúrjuk e Rousseau nevéhez köthető, szentimentalizmussal rokon felfogás kifejeződése. Ihlető hatásáról számos korabeli német (Frankenthal) és francia (Sèvres) darab tanúskodik. Herenden is készült ilyen könnyed stílusú, a női bájt sugárzó, úgynevezett Boucher-váza – a XIX. század utolsó harmadában.

A porcelán keleti eredetű; magától értetődő, hogy nem csak a technológiája honosodott meg kontinensünkön. A korai európai darabokon gyakran találkozzunk kínai és japán mintákkal, a figurák között és mögött egzotikus tájakkal, illetve elemekkel. Herend akkor élte ugyan virágkorát, amikor a műfaj hőskora már lezárult, csakhogy éppen a klasszikusminta-kincs átvételével, illetve így kialakított stílusával és formavilágával tett szert nemzetközi hírnévre. Nem véletlen tehát, hogy a Herendi Manufaktúra történetében külön fejezetet alkotnak a keleti (chinoiserie, imari, miramar) ihletésű munkák. Ezeken természetesen nem csupán különleges növények és tengeri állatok bukkannak fel; a jellegzetes öltözékben és szertartáson megörökített emberek környezete is igyekszik fantasztikusnak ható látvány illúzióját kelteni. A teázók vagy a kalligráfiát szemlélők háttérében pagodák, sziklák, fák, hegyek díszletként is dekoratív elemek. A kínai művészetben ugyanis a természet nem valamely konkrét táj ábrázolása, szinte mindig szimbolikus tartalmat hordoz. A hegy például az életben az állandóság, a folyó a változékonyság metaforája.

Bár a keleti kultúra ösztönző hatása a képzőművészetre később sem szűnt meg, az európai porcelán hamarosan túllépett kezdeti orientalista korszakán. A rokokó zsánerek (az udvarló, szerelmespárt mutató jelenetek), majd a klasszicizmus antikizáló motívumai (az épületek és a plasztikák) révén új díszítőstílus honosodott meg. A tájkép további fejlődésére ezt

követően már a XIX. század stílusai – a biedermeier, a barbizoni realizmus és a romantika – hatottak. Legalábbis Európa nyugati felében, mert amikor Herend legszebb darabjait produkálja, és a világiállításokon legfényesebb sikereit aratja, a magyar képzőművészet meglehetősen lemaradást mutat a kortárs egyetemes tendenciáktól. A romantikus tájkép – Kisfaludy Károly néhány kísérletét nem számítva – csak a hetvenes években bontakozott ki, a realista természetfelfogás meg olyan későn jelentkezett, hogy már az impresszionizmussal találkozik a századvégen. Herendre – a már említett keleti reminiscenciák mellett – így leginkább a biedermeier hatott.

A stílus a klasszicizmus polgári változataként mindennapi környezetünket kívánta lakályossá formálni. Bútorban ez a program mindenekelőtt kényelmes berendezést jelentett, porcelánban a meghitt családi-baráti együttlét és beszélgetés – a kávé-, tea- és csokoládévás – olyan eszközét, amelyet jó érzés kézbe venni, és amelyre legalább ilyen kellemes ránézni – akár az asztalon szolgál terítékként, akár a vitrinben díszleg családi ereklyeként. Ilyenek készült Herend egyik legszebb nevezetessége, az úgynevezett Füredi készlet. Kilenc darabból áll (legalábbis ennyi maradt ránk): kis és nagy tálca, két kanna, cukortartó, csészék aljjal. Készítője nem érte be az aranyozott peremmel és a toboz alakú fedélfogóval; valamennyi tárgy felületét szinte teljesen befestette: a tó, a tihanyi domboldal mellett több nevezetes füredi épület és az első balatoni gőzös, a Kisfaludy is szerepel a darabokon. Meg egy zsáner: a habokon átkelő csónakosokkal. A mesterfestő ábrázolásait – különösen az emberi figurákat – a naiv művészekre jellemző természetes báj jellemzi, amelynek őszinteségét csak hangsúlyozza a színvilág: az erős kékek és a tiszta sárgák egyensúlya emelkedett harmóniát kölcsönöz a szerviznek.

Hogy milyen hiteles, ezáltal milyen egyedi – Herendre jellemző – ez a kivételes realizmus, az a későbbi darabokkal szembesítve válik nyilvánvalóvá. Az egyik egy halászatot a tó partján, pásztorokat a mezőn megjelenítő, Alt Wien formájú teáscsésze, amelynek megrendelője 1890 táján a Batthyány-család volt. A másik egy empire formájú váza, amelyre a múlt század hatvanas éveiben festettek tengeri vitorlásokat. Közös bennük a látvány aprólékos, már-már naturalizmussal felérő részletezése. Az ábrázolások a historizáló foglalatához igazodnak: az előbbi Lorrain, az utóbbi a holland festők kompozícióit idézi.

VADAS JÓZSEF

Köszönni meg rajzolni

Magyar pavilon a Sevillai Expón

MÉG A LEGNAGYOBB MŰVÉSZEKNEK IS RITKÁN ADATIK MEG AZ, HOGY MÁR ÉLETÜKBEN KULTIKUS TISZTELET ÖVEZZE MUNKÁSSÁGUKAT. MAKOVECZ IMRE ÉLETMŰVE NEM PUSZTÁN AZÉRT FOGJA MEGSZÓLÍTANI A JÖVŐ GENERÁCIÓIT IS, MERT ALKOTÁSAI ÖLES FALAKBÓL, SZILÁRD OSZLOPOKBÓL ÁLLNAK, HANEM MERT ISKOLÁT TEREMTETT, ÉS OLYAN SZELLEMISSÉGET ALKOTOTT, AMI AZ ÉRCNÉL MARADANDÓBB.

Wesselényi-Garay Andor építész blogján jelent meg egy rövid bejegyzés, innen származik az írás címe. Az anekdota szerint, amikor tízéves lett a Makovecz Imre által alapított Kós Károly Egyesülés, ünnepi összejövetelt tartottak a Műegyetem oktatói klubjában. Hosszasan, sokan és elhivatott szavakkal dicsérték a MESTER alapította szervezetet, illetve Vándoriskolájának oktatói, nevelői tevékenységét, amikor is szólásra emelkedett az építész. Makovecz Imréről sokan tudják, sokan hallották, hogy amikor ő „basszbaritonján” megszólalt, akkor általában a hallgatóság szava bennszakadt. Szóval nem lehetett nem odafigyelni rá, már csak az orgánuma miatt sem. Erő, határozottság, mondatszinten a mondandó nyomdakész, lekere-

kített, tökéletes egysége jellemezte beszédét. Hirtelen csönd támadt tehát a teremben. „Két dolgot nem tanítanak meg mostanában a Műegyetemen a gyerekek: köszönni meg rajzolni. Ha azt a két dolgot megtanítanátok a hallgatónak, hogy tudjanak köszönni meg rajzolni, akkor semmi szükség nem lenne a Vándoriskolára.”

Tavaly, hetvenhat éves korában távozott az organikus építészet világhírű alakja, a Dundee-i Egyetem és a római La Sapienza Egyetem díszdoktora, Kossuth-díjas tervező, aki 1997-ben elnyerte a Francia Építészeti Akadémia Nagy Aranyérmét, 1992-ben a Magyar Művészeti Akadémia alapítója, örökös tiszteletbeli elnöke, Makovecz Imre. 1987-ben az Amerikai Építé-

szek Szövetségének, 1992-ben a Skót Építészszövetség, míg 1998-ban a Brit Építészszövetség tiszteletbeli tagja lett. 1992-ben felépült a Sevillai Expo magyar pavilonja, és egyöntetűen pozitív fogadtatásra talált, de hazai hírnevét az 1983-ban átadott sárospataki művelődési ház alapozta meg, amely tíz évig épült. Egyik legtöbbet idézett mondata jól fejezi ki azt az ezoterikus világképet és tervezői értékrendet, amelyet gyakran az organikus, később a szerves építéssel szókapcsolattal szoktunk jelezni. „Kezdetől azt az egy épületet szerettem volna megépíteni, amely az emberiség kezdete előtt már állt.”

Miben is állt a titok? Hogyan tudott a nagyközönség számára is népszerű, jól olvasható kortárs építészé válni a MESTER? Erről a kérdéssel nyilván akadémiái értekezéseket, vaskos köteteket lehetne teleírni. Távol áll ez azonban az építés igazi szellemiségétől. Olyan építészet megteremtésén dolgozott, amely időben és térben képes visszatérni ahhoz az ősi forráshoz, ősi tudáshoz, amely az épített hajlékok közös eredője volt az emberiség történetének kezdetén. E közös építészeti nyelv keresése először a nemzeti szecesszióhoz, elsősorban Lechner Ödön, Kós Károly építőművészetéhez, illetve az organikus építészeti atyjának tekintett Frank Lloyd Wright munkásságához vagy Gaudíhoz vezette vissza. Ez a világszemlélet elsősorban abból az egyetemes tudásból eredeztethető, amely az érzékszerveinkkel megtapasztalható dolgok mellett feltételez egy érzékfeletti rendszert, ami ugyancsak megismerhető.

A teremtő szellemiség megismerésére és kifejezésére törekszik a makovecki építész, ennek néhány kulcsfogalmát és szimbólumát érdemes közelebbről is megismerni.

Ilyen eszköznek tekinthető például a szimmetria, amely kiemelt szerepet kap Makovecz Imre szerves építészeti nyelvezetében. Már a kezdetek kezdetétől a szimmetriát érezte mindenben a legjellemzőbbnek, ami itt, a Földön létezik. Sőt, egy nyilatkozatában ennél is továbbmegy: „Isten léte evidens. Nézzen meg egy falevelet! Hogyan lehet ilyet tervezni? Szimmetrikus minden, s mégis egyedi.” A sok épülete – főképpen templomai – homlokzatán megjelenő „emberi arcban” is a szimmetria a legfontosabb jellemző: a kapu a száját, a szimmetriatengelyben épülő torony az orr vonalát, a főhomlokzati ablakok a szemet stilizálják, amelyek felett – a párkányok vonalán – a szemöldök íve azonosítható.

Még ennél is fontosabb szimmetrikus rendszerként jelenik meg építészetében a fa. A MESTER úgy fogta fel az építészetet, az épületet, mint ami kapcsolatot teremt az ég és a föld között. E gondolat leghitelesebb természeti előképe maga a fa, amelynek föld alatti gyökérrésze pont ugyanakkorára nő, mint amekkorára a lombkoronája. A föld felszíne így egyfajta szimmetriatengelyként működik, miközben a fa valóban erős kapcsolatot teremt föld és ég között. Épületeinek szerkezeteiben a faanyag meghatározóvá válik. A fa hajlításával, ragasztásával gyönyörű, emberszerű belső tereket lehet létrehozni, ilyen például a budapesti Farkasréti temető ravatalozója, amely egy mellkas, egy bordasor lírai átírata. De példálózhatnánk akár a sevillai pavilon belső terében található fával is: ennek gyökerei az üvegpadló alatt, koronája a felett látható. Egy interjúban azt kérdezték tőle, melyik fajtához hasonlítja magát – Makovecz a platánt választotta színe, tarkasága miatt, illetve azért, mert nagyon lassú fa. Leveleit egyszerre, az első fagy beálltakor veszti el, ez drámaian hozza létre azt a tetszalott állapotot, amely a téli fákra jellemző.

Ugyancsak a szimmetria fontos szerepének felismerése a kör – vagy a körökből szerkesztett alaprajz –, amely a legtöbb ősi épületnél is jellemző volt. A körvonal, a körköröség aztán spirállá formálva a végtelenre vagy akár a végtelen időre utalhat.

Hasonlóan fontos építészeti és formai elem következik a mozgásból, ez azonban már inkább az ember mozgataihoz kötődik. Ebben a test mozgatai és a teremtő, rajzoló kéz mozgatai egyaránt benne vannak. Szemben a merev, modernista, funkcionális rendszerkeretekkel, Makovecz épületei

Szent István templom Százhalombattán

mindig elmozdulnak. Vagy mint a Stephaneum egymásra reagáló kupolái, vagy mint a templomok örvénylő csigavonalai. Nem kell bizonyítani, hogy a mozgás, a mozdulat szoros kapcsolatban áll az élettel. Égi és földi kapcsolódási pontként jelennek meg az angyalok, amelyek kitárt szárnyai dinamikus alakzatai építészeti kifejezési módjának.

Makovecz legutóbbi alkotásainál megjelenik már a magyar mondavilág is, amelynek legszebb, legintenzívebb feldolgozásait Jankovics Marcell alkotásaiból ismerheti a nagyközönség. A János vitéz vagy a Fehérlófia című film hasonló átértelmezéseit adják a magyar mesekincsnek, folklórnak és szimbólumvilágnak, mint amire az organikus építész is törekedett. A makói Hagymatikum fürdőépületének arcot formáló oszlopfüái, a központi medencéből égbé törő, hatalmas életfamotívum szépen mutatja be ezeket a párhuzamokat. Arcok, angyalszárnyak, mozdulatok, kapcsolatok. Makovecz Imre ezek révén került közelebb ahhoz a világhoz, amely elérése minden művész célja. Olyan építészeti nyelven teremtette meg világát, amely nyitott szemekre talált a hétköznapi emberekben is. Megfejtett valamit a titokból.

KUTOR ELVIRA

A makói Hagymatikum

Álarcosbál

A karnevál misztikuma

KI NE SZERETNE EGYSZER EGY VARÁZSLATOS MASZK MÖGÉ BÚJNI, VAGY BELÉPNI EGY CSODÁLATOS VELENCEI PALOTÁBA, AHOVÁ TURISTA SZINTE SOHASEM JUT BE! DE MIÉRT NEM SZABAD BESZÉLNIÜK AZ ÁLARCOSOKNAK? MIÉRT HORDJÁK A FEJÜKÖN AZ ÁRBOCOS HAJÓT VAGY AZ UNIVERZUMOT, HA ÉPPEN AHHOZ VAN KEDVÜK? KIK SÉTÁLNAK REGGELTŐL ESTIG, KÉT HÉTEN ÁT A SIKÁTOROKBAN NÉMÁN, MINT A BÁBOK? MEGANNYI KÉRDÉSRE MEGTALÁLNI A VÁLASZT A PAZAR FANTÁZIAMASZKOK BIRODALMÁBAN.

Karnevál. A csend és a zaj titokzatossága. Ki gondolná, hogy Velencében egykoron olyan nagy hagyománya volt a karneválnak, hogy be akarták tiltani?! Pedig igaz! Tiltották, mindhiába. Álarcosok settenkedtek a tereken, bautát húzott férfi és nő, a sikátorokban vártak ellenségeikre, hogy ledöfjék őket, tiltakoztak, botrányokat keltek, szerepeket cseréltek, hogy ily módon simítsák el az ellentéteket gazdagok és szegények között. Ilyenkor bárki elmondhatta a véleményét, nem kellett megfelelni a társadalmi elvárásoknak, minden tréfa megengedett volt. De egyetlen szabály a mai napig fennáll: részt venni kötelesség! Kellott az ünnep, a felszabadult hangulat, amikor az ember azzá válhatott, amivé akart. Amilyen a hétköznapokban nem lehetett. A lélek tánca elkezdődött, és mindenki meg akarta mutatni önmagát, rejtve vagy kitérülve. Ilyenkor, azt mondják, a halál sem dolgozik, ő is mulat, táncol.

Az álarc mögött eltűnik a különbség, nincsen számonkérés, félelem a külvilágtól. Bátorabb az ember. Feloldódnak a gátlások. De hogy az álarcosok ne fecsegjenek ki minden titkot az ünnep forgatagában, kitalálták a morettát, ezt a rafinált, kerek maszkot, mely Pietro Longhi festményein sokszor megtalálható. Épp csak az arcot takarja, nem szalaggal rögzítik, hanem belülről a szájhoz egy gombot varrtak. Ha viselője megszólal, a maszk a földre esik, és elárulja az álarcos kilétét. Ügyesen ki volt ez találva. Ma már sokszor látható ez az álarc gomb nélkül, hosszú pálcával a végén, amelyet a hölgyek könnyedén az ujjuk közé vesznek, és az arcuk elé emelik.

A maszk védelmet nyújtott. Tiltott szerencsejátékokat játszhattak, beáruhathatták egymást. Megtörtént az is, hogy amikor a szerető megszöktette kedvesét, a férj utánuk osont, hogy meglesse, hitvese kivel találkozik. Ha a szerető levette a maszkot, hogy megcsókolja a nőt, a férj bátran leszúrhatta a férfit, hiszen megszegte a szabályt, felfedte kilétét. Ha az álarc rajta maradt, a férj nem tehetett semmit.

A maszk átjutás a személytelenség világába. Üzenet, jelzés, titok valaki felé, önmagunk repertoárja.

A maszkot viselő magánya önként vállalt. Csendje a lelke csendje. Vajon miért? Lehet integetni, gesztikulálni, de aki megszegi a szabályt, és megszólal, az elárulja maszk mögötti életét is. Hajdanán azért sem szóltak meg a maszk alatt, mert mindenki ismerte egymást, s hangról felismerték, kit rejt az álarc. De azért is hallgattak, mert a maszk, illetve a „masca” szó lombardul a halott költők lelkét jelenti, s a halottak ugye nem beszélnek.

Mindegyik maszknak megvan a saját karaktere. Lehetnek szépek és csúfak. A szép maszkok gazdagok, színesek, kosztümjeik elegánsak. A csúf álarcok visszataszítóak, ijesztők, szándékok a meghökkentés, a félelemkeltés. A csúnya álarc tükrözheti a szegénységet, a nélkülözést, hiszen Szardínia szigetén még ma is vannak olyan karneválok, ahol az emberek rongyot tesznek az arcuk elé, s ruházatuk is teljesen hétköznapi.

A csend társa, ellentétpárja a zene. A mulatsághoz hozzátartozik a dínomdánom, a zene boldogsága. De mi a zaj misztikuma a karneváli forgatagban? A zenével érkező maszkos felvonulások tulajdonképpen két csoportra oszthatók, s tükrözik az álarcos egyéniségét. A szép maszkok harmonikus zenét játszanak, mozdulatuk is rendezett, gesztusuk előkelő, finom és táncszerű. Viselőik a kezükben egy szál virágot, többnyire liliomot vagy rózsát tartanak.

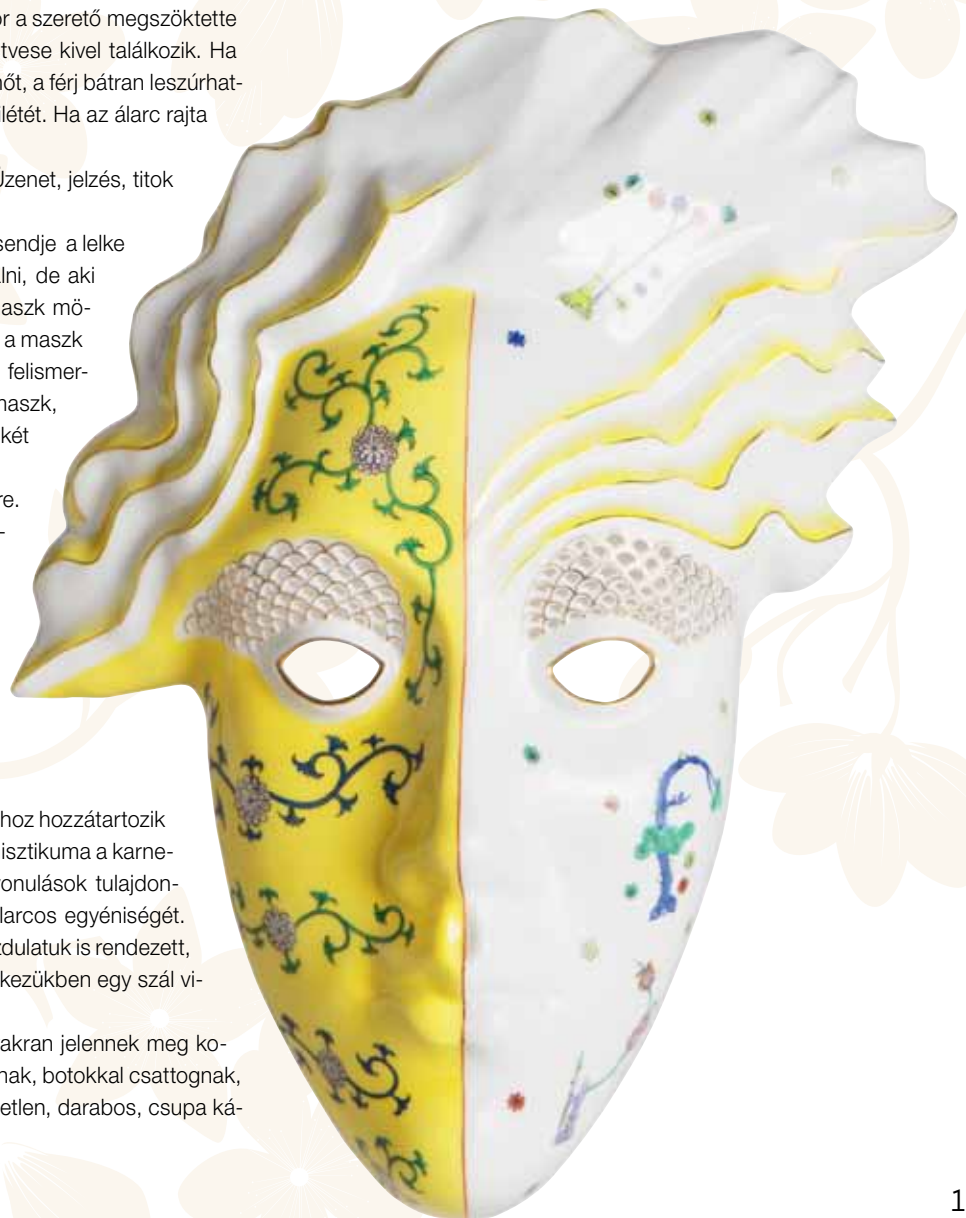
A rút álarcosok zenéje erőszakos, fülsértő, gyakran jelennek meg kolumppal, csengőkkel. Konzervdobozokkal lármáznak, botokkal csattognak, sípokkal keltenek hangzavart. Mozdulatuk rendezetlen, darabos, csupa ká-

osz. Gyakran dobálnak konfettit, petárdát, spraypalackból fújják a habtekervényeket, ijesztgetnek, tréfálkoznak, pajzánkodnak.

Európa szalonjában, a Szent Márk téren áll a bál, a mólókon pedig pöszölnak a kosztümösök. Míg egykor a maszkosok névtelenségüket akarták megőrizni, most a halhatatlanságra törekszenek, hogy minél többen elvigyék hírüket, fényképeiket, arcásaikat a nagyvilágba. A maszkot hordó, titokzatos személyek szenvedélyesen gyűjtik magukról a képeslapokat, naptárakat, könyveket s mindent, amiben álarcosan megjelentek, hogy dokumentálják karneváli életútjukat.

A karnevál megtisztítja az embert. Ahogy egy maszkot hordó (civilben orvos) mondta e sorok írójának, számára a karnevál terápia a stressz ellen. Lehetőség az újrakezdésre. Milyen igaz. Mintha az ember visszakapná gyermeki tisztaságát, lerázza magáról a bűnt, a romlottságot. Az ember újászületik az önmaga által választott álarc mögé bújva, megteremti önmaga boldogságát, vágyát, fájdalmát, újratemti magát és érzelmeit.

GALLA ÁGNES

Az Apicius étterem ajánlata

Pintér László, a séf

Fotók: Burger Barna

MANGALICA SZÍNE-JAVA FÜSTÖLT LIBAMELL ÖLELÉSÉBEN, VARGÁNYÁS AKÁCMÉZMÁRTÁSSAL, ZÖLDSÉGSZALMÁN TÁLALVA

A szűzpecsenyét fűszerezzük sóval, borssal, majd a libamell-szeletekbe göngyöljük, forró serpenyőben körbesütjük. Kb. 180 fokos sütőben 4-5 perc alatt megsütjük úgy, hogy a közepe rózsaszín maradjon. A zöldségszalmához a zöldségeket leforrázzuk és forró sütőben ropogósra pirítjuk. A mártás elkészítéséhez a hússütő serpenyőben a szeletelt vargányát hirtelen lepirítjuk, sóval, borssal, dijoni mustárral ízesítjük, hozzáadjuk az akácmézet, a rozét, legvégén a tejszínt, és kiforraljuk. A szűzpecsenyét szeleteljük, az elkészített körettel és mártással tálaljuk.

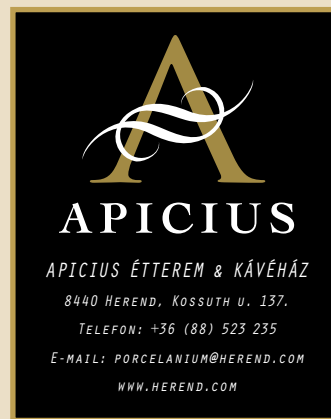
ZÖLDSÉGEKKEL GÖNGYÖLT SZŰRKEMARHA-BÉLSZÍN PEZSGŐVEL BOLONDÍTOTT MALACMÁJRAGUVAL, LENCSES BURGONYAGOMBÓCOKKAL

A bélszínt nyitott szeleteléssel felvágjuk, ízesítjük sóval, borssal, fokhagymával, majd a vajon párolt zöldségekkel szorosan felgöngyöljük, kötözésszel összekötjük, olívaolajon serpenyőben félangolosra sütjük. A lencses burgonyagombócokhoz a burgonyát, a lencse 2/3 részét és a tojást összekeverjük, sóval, borssal, fokhagymával, kevés szerecsendióval ízesítjük, sós vízben kifőzzük, majd tálalás előtt vajon átpirítjuk. A malacmáját kevés olívaolajon hirtelen lepirítjuk, hozzáadjuk a szeletelt újhagymát, fokhagymával, őrölt borssal ízesítjük, hozzáadjuk a barna mártást, a lencse maradék 1/3 részét, tálalás előtt a pezsgőt és egy csipetnyi sót. Az így elkészített ételt tálaljuk.

FÜSTÖLT LAZAC TEJSZÍNES TORMAHABBAL RÉTEGEZVE, VADLAZACKAVIÁRRAL KORONÁZVA, ZÖLDCITROMDRESSZINGGEL ÉS PEZSGŐZSELÉVEL

A lazacszeletekből kiszűrő segítségével körszeleteket formázunk, a tejszínhabhoz hozzáadjuk a reszelt tormát, sóval, borssal, zöldcitrom levével és mézzel ízesítjük. Egy henger alakú forma segítségével a lazacszeleteket, a tormakrémet és a kaviárt rétegezzük, majd hűtőben pihentetjük. A tartalmas halapléből és a zselatinból a pezsgő hozzáadásával zselét főzünk, majd tőszekrényben dermedtjük. A zöldcitromdresszinghez a citrom héját vékonyan leszedjük, és keskeny metéltre vágjuk, a citrom levét kifacsarjuk, hozzáadjuk a mézet, az őrölt borsot és citromhéjat. Az elkészített előételt a formából eltávolítjuk, a dresszinggel, a pezsgőzselével és balzsamecetkrémmel tálaljuk.

Hozzávalók 4 személyre:

tisztított mangalica- szűzpecsenye	60 dkg
szeletelt füstölt libamell	8 dkg
tisztított vargánya gomba	15 dkg
akácméz	2 evőkanál
tejszín	1 dl
rozébor	0,5 dl
metéltre vágott sárgarépa	15 dkg
metéltre vágott zeller	15 dkg
metéltre vágott cukkini	15 dkg
metéltre vágott burgonya	15 dkg
dijoni mustár, só, őrölt bors	

Hozzávalók 4 személyre:

érelt szűrkemarha-bélszín	60 dkg
kockára vágott malacmáj	25 dkg
főzött lencse	10 dkg
újhagyma	1 db
vajon párolt, ceruzára vágott sárgarépa, zeller, cukkini, burgonya	15-15 dkg
főtt, áttört burgonya	40 dkg
tojás	1 db
barna mártás	4 evőkanál
száraz pezsgő	0,5 dl
só, őrölt bors, szerecsendió, fokhagyma, olívaolaj, vaj	

Hozzávalók 4 személyre:

szeletelt füstölt lazac	20 dkg
kaviár	10 dkg
reszelt torma	2 dkg
kemény habbá vert tejszín	1 dl
halaplé	0,8 dl
száraz pezsgő	1 dl
zselatin	1 dkg
zöldcitrom, méz, balzsamecetkrém, só, őrölt bors	

Herendit ajándékba!

AZ ELŐKELŐ PORCELÁN MINDEN ALKALOMRA
SZÍVET MELENGETŐ AJÁNDÉK. LEPJE
MEG SZERETTEIT HEREND KÉZZEL
FESTETT KINCSEINEK VALAMELYIKÉVEL!
ÍME NÉHÁNY ÖTLETÜNK.

ASZTALI ÓRA
(08081000VBO)

KÍGYÓ
(05388000CO-M1)

KÁVÉSCSÉSZE
(KÁVÉSCSÉSZEALJ:
00706100ATQ3-PT)
(KÁVÉSCSÉSZE:
00706200ATQ3-PT)

TÁLKA LEPKÉVEL
(07757017EVICTP2)

**BONBONIER
MÁLYVA FOGÓVAL**
(06026029VBOG-X1-PT)

KÁVÉSKÉSZLET 2 SZEMÉLYRE
(SZALAGTÁL: 00400000EVICT1)
(TEJSZÍNESKANNA: 00644000EVICT1)
(CUKORCSÉSZE: 00492000EVICT1)
(KÁVÉSKANNA LEPKE FOGÓVAL:
00615017EVICT1)
(KÁVÉSCSÉSZEALJ:
00706100EVICT1)
(KÁVÉSCSÉSZE:
00706200EVICT1)

**DOBOZKA,
FEDELES, LÁBAKON**
(06122000EDENS-2)

HEREND – VIKTÓRIA MÁRKABOLT
H–8440 Kossuth L. u. 135.
Telefon: +36 (88) 523 223

BUDAPEST
HADIK MÁRKABOLT
H–1014 Szentháromság u. 5.
Telefon: +36 (1) 225 1051
APPONYI MÁRKABOLT
H–1051 József nádor tér 11.
Telefon: +36 (1) 317 2622
BELVEDERE MÁRKABOLT
H–1061 Andrassy út 16.
Telefon: +36 (1) 374 0006
EDEN MÁRKABOLT
H–1184 Budapest,
Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér
Telefon: +36 (1) 296 9088

SENTENDRE – DIANA MÁRKABOLT
H–2000 Bogdányi út 1.
Telefon: +36 (26) 505 288

KECSKEMÉT – ARANKA MÁRKABOLT
H–6000 Hornyik János krt. 8.
Telefon: +36 (76) 505 316

KŐSZEG – IMOLA MÁRKABOLT
H–9730 Fő tér 21.
Telefon: +36 (94) 563 150

PÉCS – JÚLIA MÁRKABOLT
H–7621 Király u. 20.
Telefon: +36 (72) 213 756

SOPRON – ESTERHÁZY MÁRKABOLT
H–9400 Várkerület 98.
Telefon: +36 (99) 508 712

SZEGED – ANNA MÁRKABOLT
H–6720 Oskola u. 17.
Telefon: +36 (62) 420 556

BERLIN – HOTEL ADLON PASSAGE
D–0117 Unter den Linden 77.
Telefon: +49 (30) 22 940 30
Telefax: +49 (30) 22 940 31

FRANKFURT – HEREND FACHGESCHÄFT
D–60313 Goethestrasse 4–8.
Telefon: +49 (69) 92 039 050
Telefax: +49 (69) 29 724 855

LONDON – HARROD'S, KNIGHTSBRIDGE
London SW1X 7XL
Telefon: +44 (20) 7730 12 34

A Vylyan- stílus

A Vylyan húszéves története alatt nem csupán Villány egyik legmeghatározóbb borászatává vált, de világszerte meghódította az ingyenceteket és borkedvelőket. Számos hazai és nemzetközi versenyen elért eredménye bizonyítja, hogy itthon is el lehet érni a csúcsmínőséget, igaz, temérdek munka, hozzáértés és egy jó csapat mindenképp kell hozzá. Persze a Villányi-hegység csodálatos fekvésű lankáin elterülő szőlők, a különleges adottságú terroir is sokat számít. Az ültetvényeken alkalmazott, környezetbarát megoldások és a minden részletre ügyelő borászati munka a pincében évről évre képes a legeslegtöbbet kihozni a tőkék terméséből. A birtok igazgatóját, Debreczeni Mónikát a sikerek titkáról kérdeztük, és arról, hogyan tudják újraforgalmazni a régi idők tudását az új idők kihívásainak megfelelően.

Milyen külföldi példákat követtek a birtok kialakításánál? Miben akartak különbözni a többi hazai borásztól?

A férjemmel, a pincészetet alapító Debreczeni Pállal a birtok kialakításakor sok borvidéken, borászatban jártunk, hogy különböző felfogások mentén közelítsük meg a feladatot. Az összegyűjtött tapasztalatokat desztilláltuk magunkban, hogy utána a hazai viszonyokra, a villányi borvidékre és saját személyiségünkre alakítva építsünk szőlőbirtokot. Miben akartunk különbözni? Minden tulajdonos, illetve borászat saját filozófiája mentén készíti a borokat. A bor stílusa rengeteg lényeges vagy akár picit döntően múlik pl. a szőlőben, a borkészítésben, az érlelésben. Ezért van az, hogy egyazon borvidéken ugyanazon fajtából, évszámokban nagyon sok különböző bor születik. Húsz év után elmondhatjuk, s a borszeretők visszaigazolták, hogy létezik Vylyan-stílus, mely megkülönböztet bennünket mindenki másától.

Mit gondol, mi a sikerük – a borversenyeken elért eredmények és a hazai és külföldi piaci sikerek – legfőbb titka? Melyik eredményükre a legbüszkébb?

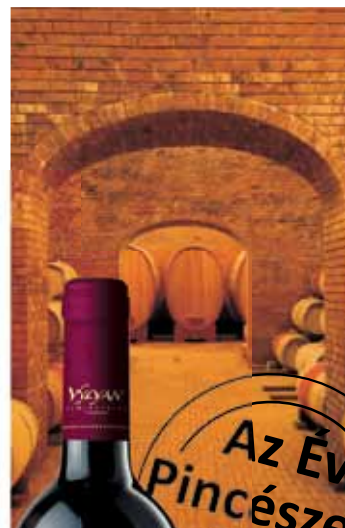
A siker legfőbb titka szerintem elsősorban a jóban-rosszban összetartó csapatban és a kitaró munkában rejlik. Természetesen mindehhez alapfeltétel a kiváló dűlők megléte, melyekről egészséges, gazdag beltartamú, karakteres szőlőt szüretelünk, hisz a bor minőségének legalább 80%-át a szőlő adja. Mire vagyok a legbüszkébb? Nehéz kiemelni valamit. Mérföldkőnek tekintem, hogy 2008-ban mind Magyarországon, mind Dániában az Év Pincészetének választották a Vylyant. A boraink rengeteg díjat nyertek már, mégis számomra talán a 2004-es Pinot Noirunk Nagy-Britanniában nyert Decanter Regionális Trófeája csillog a legszebben, ami azt jelenti, hogy Grúziától Svájcig (az angolok szerint ez Közép- és Kelet-Európa) a legszebb pinot noir volt 2006-ban.

A borkultúrán túl számos művészeti projektben is feltűnik a Vylyan neve. Mely kulturális ágak, rendezvények támogatását tartják fontosnak?

Képzőművészet, színház, irodalom, zene. Immáron nyolc esztendeje indítottuk a pécsi művésznovéndékeknek újboros BOGYÓLÉ címkepályázatunkat, ahol évről évre kiderül, hogy kinek a címke kerül a 20 000 palacknyi újborra. Alapítói vagyunk az Ördögkatlan összművészeti fesztiválnak, valamint öt éves múltra tekint vissza Művészi Hordó projektünk is, ahol hazai és külföldi művészek álmodhatnak hordósobrokat maguknak és nekünk. Ez évben az Egyesült Államokban élő világhírű képzőművész, Böröcz András alkotott nálunk. Volt már az ördög szántotta hegy legendájára (mely klasszikus borcsaladunk címkéinek ihletője) kiírt novellapályázatunk is, vagy számos borkóstolóval összekötött kortárs irodalmi estünk. Borainkkal koccint a Pécsi Nemzeti Színház premierközönsége is. Nehéz lenne mindent felsorolni, hisz mindennapjaink részét képezi a művészetekkel való együtt létezés, ezen keresztül boraink és magunk megmutatása.

Ön milyen borokat fogyaszt hétköznapokon, és mi az, amit ünnepi alkalmakra tartogat? Mit ajánl az olvasóknak a karácsonyi ünnepekre?

A változatosság gyönyörködtet, valahogy úgy vagyok a borokkal, mint Gombóc Artúr a csokoládéval: szeretem a könnyed és testes vöröset, a friss vagy hordós erjesztésű fehéret,

Az Év
Pincészete
2008
Winery of the year in Hungary 2008

a méltóságteljes aszút... A viccet félretéve persze könnyedebb borokat fogyasztok az esti vacsorához (a pinot noir fajta gyakori szereplő), ünnepi alkalmakra pedig a pazar élményt ígérő „nagyborokat” tartogatok. Ilyen például a 2006-os DUENNIUM borunk, mely a karácsonyi asztal méltó szereplője: elegáns, testes, érett, összetett. Nem kell mindig feltétlenül nagy dologgal készülni, kényeztethetjük magunkat egy különleges feketecsokoládéval is, amely a DUENNIUM-mal feledhetetlen élményt nyújt.

Van-e olyan dolog, amit teljesen máshogy lát ma, mint a kezdetekkor?

Jó kérdés. Az ember, mint a világ is, folyamatosan változik. Ha nyitottak vagyunk, mindenből tanulunk, és évszámokról évszámra új tapasztalatokkal bővülve oldjuk meg az előttünk álló feladatot. Minél több ismerettel rendelkezünk valamiről, annál inkább érezzük, milyen keveset tudunk. A kezdeti magabiztos eltökéltséget bizonyos kérdésekben ma biztosan megmosolyognám, ha nem tudnám, hogy ez a tanúlással, fejlődéssel együtt járó folyamat része.

Mi a következő nagy célja, merre fejlődik tovább a Vylyan?

Szeretném, ha a hazai ismertség, elismertség mellett a nemzetközi borvilágban is hasonló helyet vívnánk ki magunknak a többi vezető magyar pincészettel, borokkal egyetemben.

SÁRKÁNY BENCE

